

HAWEENKA!

- SOMALIAN UNOHDETUT ÄÄNET

Kristian Westerberg (toim.)



WILPF, Suomen osasto

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) on kansainvälinen naisten rauhanjärjestö, joka toimii aseettoman ja väkivallattoman maailman puolesta. Järjestö perustettiin ensimmäisen maailmansodan aikana vuonna 1915. Osastoja järjestöllä on tällä hetkellä kaikissa maanosissa, yhteensä 38 maassa. Suomen osasto perustettiin vuonna 1926.

www.wilpf.fi

www.wilpfinternational.org

African Care ry

African Care ry on vuonna 2001 perustettu suomalainen kansalaisjärjestö, joka pyrkii vahvistamaan naisten asemaa ja toimintamahdollisuuksia sekä Suomessa että kehitysmaissa. Järjestö keskittyy erityisesti sosiaali- ja terveysalan, maahanmuuttajien kotoutumisen sekä etnisen yhdenvertaisuuden hankkeisiin.

www.africancare.fi

Shiffa ry

Shiffa ry on koulutettujen maahanmuuttajanaisten vuonna 2005 perustama järjestö, joka toteuttaa hanketyötä Somaliassa liittyen naisten mediakoulutukseen ja yhteisöteatteriin. Lisäksi järjestö toteuttaa globaalikasvatukseen suunnattua Pata, sandaali ja virkattu telttä -hanketta Suomessa.

www.shiffaorg.net

Julkaisija: WILPF, Suomen osasto

Teksti: Kristian Westerberg

Kuvat: African Care ry

© WILPF, Suomen osasto

HAWEENKA! – SOMALIAN UNOHDETUT ÄÄNET

HAWEENKA! - Naiset Somalian sodassa ja rauhassa viestintä- ja kehityskasvatusthanke keskittyy YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ympärille, tuoden esiin somalialaisten naisten kokemuksia ja ajatuksia heidän kotimaansa aseellisesta konfliktista ja sen ratkaisuyrityksistä. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325:n voidaan katsoa koostuvan kolmesta eri osasta, naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien turvaamisesta konflikteissa, sukupuolisidonnaisen ja seksuaalisen väkivallan ehkäisystä sekä naisten oikeudesta osallistua tasavertaisesti rauhanneuvotteluihin ja jälleenrakennukseen.

HAWEENKA! – Somalian unohdetut äänet julkaisun tarkoituksena on tarkastella Somalian uutta poliittista tilannetta naisnäkökulmasta ja keskittyä erityisesti asian parissa työskentelevien naisten ajatuksiin. Huomiota on kiinnitetty erityisesti tyttöjen ja naisten inhimilliseen arkipäivän turvallisuuteen sekä osallistumismahdollisuuksiin Somalian jälleenrakennusprosessissa. Julkaisu esittelee näkökulman joka loistaa poissaolollaan median valtaviirassa.

Julkaisua varten on haastateltu Mogadishussa asuvaa paikallista naisaktivistia Arafo Hashimia, joka työskentelee Banadir Women Associationissa sekä Suomessa asuvia African Care ry:n sekä Shiffa ry:n toiminnanjohtajia Batulo Essakia ja Shukri Omaria, jotka ovat pitkään tehneet töitä naisten ja tyttöjen aseman edistämiseksi sekä Suomessa että Somaliassa. Sekä Essak että Omar ovat käyneet useita kertoja Somaliassa viime vuosien aikana kehitysyhteistyöhankkeidensa tiimoilta ja molemmat vierailivat etelä-Somaliassa viimeksi huhtikuussa 2013. Näin ollen haastatelluilla on ensikäden tietoa naisten ja tyttöjen asemasta Somaliassa, heidän osallistumisestaan rauhantyyöhön sekä Somalian alati muuttuvasta turvallisuustilanteesta.

Somalian uuden hallituksen valinta sekä ensimmäinen suomalainen ministeritason vierailu Somaliaan ovat herättäneet huomiota myös suomalaisessa valtaviiramediassa.¹⁾²⁾³⁾ Suomen ulkoministeri Erkki Tuomioja ja kehitysministeri Heidi Hautala vierailivat Mogadishussa 1.4.2013 keskustelemassa Somalian uuden johdon kanssa. Ministerit painottivat Somalian olevan edelleen hauraassa tilassa ja kansainväliseltä yhteisöltä vaaditaan lisäponnisteluja tilanteen vakauttamiseksi. Mediassa ei kuitenkaan ole erityisemmin huomioitu kaikkien haavoittuvimmassa asemassa olevia naisia ja lapsia, heidän nykytilaansa ja osuuttaan rauhantyyössä. Suomalaisen median luoman kuvan mukaan tilanne Somaliassa on parantunut, mutta mitä mieltä ovat naisten oikeuksien parissa työskentelevät naiset?

1) Tuomioja: Somalian valtio on hauras, mutta tulevaisuuden usko on vahva

<http://www.hs.fi/politiikka/Tuomioja+Somalian+valtio+on+hauras+mutta+tulevaisuuden+usko+on+vahva/a1364781185803>

2) Somalia palaa kartalle: Maan johto toimii ja jälleenrakennus on alkanut <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/somalia-palaa-kartalle-maan-johto-toimii-ja-jalleenrakennus-on-alkanut>

3) Merirosvous vähentynyt Somaliassa murto-osaan <http://www.hs.fi/ulkomaat/Merirosvous+v%C3%A4hentynt+Somaliassa+murto-osaan/a1367902279335>

Järjestö ja verkostot joissa toimit?

- Batulo:** *"Toimin Suomessa African Care ry:n puheenjohtajana, jonka tavoitteena on naisten ja lasten aseman edistäminen Suomessa ja kehitysmaissa. Suomessa kuulumme moniin verkostoihin mm. 1325- verkostoon. Somaliassa kuulumme Somali Women Agenda (SWA) nimiseen verkostoon, tämän lisäksi yhteistyöjärjestömme Somaliassa kuuluvat erilaisiin verkostoihin."*
- Shukri:** *"Olen Shiffa ry:n puheenjohtaja, joka on media-alan kansalaisjärjestö. Somaliassa toimimme yhteistyössä mm. SOCSA:n (Somaliland Culture and Sports Association) ja HARDO:n (Halgan Rehabilitation and Development Organisation) kanssa, joka on terveydenhuollon ja ravitsemuksen parissa toimiva somalialainen kansalaisjärjestö."*
- Arafo:** *"Järjestö jossa työskentelen on nimeltään Banadir Women Organization. BWDO on humanitäärinen naistenjärjestö, joka on vannoutunut naisten asioiden edistäjä Somaliassa. BWDO on kansalaisjärjestö, joka edistää naisten sosio-ekonomista ja poliittista asemaa nykypäivän Somaliassa. Järjestön tehtävä on tukea naisten yrityksiä oman toimeentulon hankkimiseen heidän taitojensa parantamisen kautta. Koulutus on järjestön ensisijainen keino päämääriensä saavuttamiseen."*

Mikä sai sinut alunperin työskentelemään naisten oikeuksien puolesta?

- Batulo:** *"Aloin toimia naisten asioiden edistämiseksi Suomessa vuonna 1995 ja kehitysyhteistyön parissa aloitin vuonna 2000. Kiinnostuin kehitysmaiden naisten auttamisesta oman äitiytteni kautta. Kun synnytin oman poikani Suomessa, kaikki sujui hyvin ja puitteet sairaalassa olivat hyvät. Kun kävin Somaliassa huomasin kuinka paikalliset naiset synnyttivät huonoissa olosuhteissa. He makasivat lattialla ja heillä ei ollut kunnan hoitohenkilökuntaa."*
- Shukri:** *"Kouluttauduin media-alalle Suomessa ammattikorkeakoulussa ja kävin välillä Somaliassa tekemässä erilaisia ohjelmia. Ajattelin, että miksi vaan miehet voisivat tehdä ohjelmia, naiset voivat yhtä hyvin tehdä omia ohjelmia."*
- Arafo:** *"Aloin työskennellä eri naisjärjestöissä Somaliassa 90-luvun loppupuolella. Teen vaikuttamis- ja kapasiteetin vahvistamistyötä, joka on vaarallista ja hyvin haastavaa sodan runtelemilla alueilla. Tärkein tavoitteeni on lisätä naisten oikeuksia ja saada naisia mukaan Somalian sosio-ekonomiseen kehitykseen."*



Nainen synnytysklinikalla etelä-Somalian Afgoyessa huhtikuussa 2013.

Miksi on tärkeää keskittyä erityisesti naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen Somaliassa?

Batulo: *"Suurin osa somalialaisista naisista eivät ole koulutettuja, joten he eivät ole tietoisia omista oikeuksistaan. Naiset ja tytöt ovat haavoittuvimassa asemassa ja usein miesten alistamia. Heihin kohdistuu myös paljon väkivaltaa, raiskauksia ja ryöstöjä."*

Shukri: *"Naiset ovat myös osa yhteiskuntaa. Naisten ääni tulee paremmin kuuluviin jos he itse pääsevät esittämään asiansa. Naiset ovat tyttöjen tienraivaajia."*

Minunkin perheessäni veljeni sanovat, että he ovat vastuussa meistä vaikka he ovat minua nuorempia. Veljet ovat perheenpää, vaikka he eivät tee mitään. Me elätämme heitä, mutta silti äitini mielestä he ovat vastuussa."

Kaikilla on oikeus elää rauhassa ja päättää omasta elämästään. Somaliassa ja suurimmassa osassa muslimimaista valtio perustuu uskontoon ja sen ajattelumaailman kanssa se on vaikeaa. Sanotaan, että koraani sanoo näin ja näin. En näe islamin uskonnossa mitään pahaa naisten asemaa koskien, mutta se ei kohtaa nykyisin vallalla olevan ajatusmaailman kanssa. Pitää lisätä naisten kapasiteettia päättää omista asioistaan."

Arafo: *"Naisten ja tyttöjen oikeuksiin on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota, koska Somaliassa on laajalle levinnyttä tyttöjen ja naisten hyväksikäyttöä ja pahoinpitelyä. Al-Shabaab¹⁾ on voimakkain uskonnollinen ryhmittymä Etelä-Somaliassa ja he ovat poistaneet kaikki oikeudet muilta ryhmiltä ja pakottaneet heidät palvelemaan päämääriään kaulan katkaisemisen uhalla. Uhkailemalla ihmisiä he yrittävät lujittaa absoluuttista valtaansa."*

1) Al-Shabaab on Somalialainen aseistautunut islamistinen liike, joka taistelee Somalian hallitusta vastaan.

Mitkä ovat suurimpia naisiin ja tyttöihin kohdistuvia uhkia Somaliassa?

- Batulo:** *"Raiskaukset. Raiskaukset ovat lisääntyneet viime aikoina hälyttävästi. Al-Shabaabin aikana rangaistukset raiskauksista ovat olleet kovia, joten niitä ei tehty niin paljon. Nykyään myös poliisit saattavat raiskata, joten virkavaltaan ei voi luottaa. Poliiseilta puuttuu koulutus tehtäväänsä ja heidän taustojaan ei tarkasteta. Heille ei tehdä psykologisia testejä eikä haastatteluja taustojen selvittämiseksi. Naiset eivät voi liikkua vapaasti ulkona, vaan heitä pitää vartioida jatkuvasti."*
- Shukri:** *"Miehet! Raiskaukset ja ryöstöt. Me haastattelimme uskonnollista pappia viime kuussa Hargeisassa (Somalimaa), joka hoitaa avioeroja ja hänen mukaansa sodan aikana meidän kulttuuri on muuttunut järjestelmällisesti. Aikaisemmin jos naisilla tuli ongelmia, oma perhe yritti selvittää asiaa rauhanomaisesti. He halusivat, että heidän tyttö olisi onnellinen ja antoivat omaisuutta. Nykyään se puuttuu kokonaan ja isät, sedät ja enot, kaikki ennen naisten puolella olleet miehet ovat vihollisia. He syyttävät naisia siitä, että he ovat menneet toiseen klaaniin ja lisäävät toisen klaanin määrää. He järjestelmällisesti ryöstävät ja sulkevat naisia pois elämästään, ja se on surullista."*
- Arafo:** *"Suurin uhka jonka naiset ja tytöt tänä päivänä kohtaavat Somaliassa on ihmisoikeuksien menettäminen ja se, että heitä kohdellaan kuin esineitä ja orjia heidän vanhempiensa ja puolisoitensa taholta. Muita vakavia uhkia ovat raiskatuksi joutuminen sotilaiden tai aseistautuneiden miesten toimesta, aviopuolisoiden vakava pahoinpitely ja kotiorjaksi pakottaminen. Naisilla ei ole ollut etuoikeutta käydä kouluja vain heidän veljillään on oikeus koulutukseen."*

Kuinka uhkia voitaisiin parhaiten ehkäistä?

- Batulo:** *"Turvallisuutta lisäämällä ja poliiseja kouluttamalla. Lait ovat olemassa, mutta kukaan ei valvo niiden toteutumista."*
- Shukri:** *"Jotkut väittävät, että eurooppalaiset vaikutukset ja naisten oleminen paljaana lehdistä aiheuttavat raiskauksia, mutta mielestäni asia ei ole näin. Valtio on vastuussa kaikkien turvallisuudesta. Tekijät pitää tuomita ja asioista pitää puhua. Raiskaus on rikos. Nyt miehelle etsitään joku syy miksi hän teki se, nainen oli paljaana jne. Ne on itse raiskaajan avustajia. Kaikilla on oikeus elää miten haluaa, jos tekee virheen niin siitä pitää myös joutua vastuuseen. Naisia pitää olla lakimiehinä ja tuomareina, sellaisia jotka osaavat myös kansainvälistä lakia. Olen jutellut naisten asioiden edustajien kanssa joiden ajatusmaailma jossain välissä katkeaa, he sanovat meidän uskonto ja kulttuuri vastustaa tätä. Ei väliä onko lesbo tai homo, niin kaikilla pitää olla samat perusoikeudet."*
- Arafo:** *"Näitä ongelmia pystyttäisiin vähentämään jos naisille annettaisiin mahdollisuus yritystoimintaan, työpaikkoihin, mahdollisuus osallistua politiikkaan ja muuhun kehittävään toimintaan. Jotta Somaliassa voisi olla terve ja harmoninen yhteiskunta, naisten ja tyttöjen pitäisi pystyä elämään arvokkaasti ja heidän hyvinvoinnistaan pitäisi huolehtia."*

Miten pitkittynyt konflikti on vaikuttanut naisten asemaan Somaliassa?

Batulo: *"Naisten asema yhteiskunnassa oli ennen paljon parempi. Siad Barren ²⁾ aikaan naisten asema oli hyvä ja naisia kunnioitettiin. Nyt sekasorron aikana naisten asema on laskenut todella alas."*

Shukri: *"Siad Barren aikana naiset olivat vapaampia. Naiset saivat käydä ulkona ja diskossa, tietysti oli asioita joihin naiset eivät voineet osallistua. Naiset eivät silloinkaan saaneet olla länsimaalaisten kanssa. Nykyäänkään ei voi näyttäytyä länsimaalaisen miehen kanssa, heti tulee kysymyksiä. Somalimaa on jonkin verran lievempi."*

Media ja politiikka oli myös vaikeata naisille. Ei ollut paljoa raiskauksia ja oli toimiva poliisi. Oli korruptioita, mutta tilanne oli parempi kuin nykyään."

Arafo: *"Kuten tiedämme, naiset vaikuttavat heikommilta kuin miehet monella elämän osa-alueella, joten pitkittynyt konflikti on vaikuttanut naisiin monella tapaa. Heidä on kuollut harhaluoteihin, heidät on pakotettu lähtemään kodeistaan ja kotikaupungeistaan ja pakotettu pakenemaan pitkän matkan päähän, jossa heidät voidaan raiskata viidakossa tai vakavasti pahoinpidellä. Heidä vastaan tehdään laittomasti epäinhimillisiä tekoja uskontoon vedoten."*

²⁾Siad Barre toimi Somalian presidenttinä vuosina 1969 - 1991

Onko mielestäsi naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta tai väkivallan uhka vähentynyt viime vuodesta?

Batulo: *"Ei oikeastaan. Al-Shabaabin lähdettyä raiskaukset ovat vain lisääntyneet."*

Shukri: *"Somalian presidentti on vain yksi mies ja paljon asioita pitää tehdä, hän ymmärtää jonkin verran naisten asioita. Poliisi on tällä hetkellä vaikea asia. Sisäministeriö pitäisi vaihtaa kokonaan. Olisi pitänyt ottaa Euroopasta sopivat henkilöt ja systeemi. Raiskatuille naisille nauretaan ja kysellään mitä on ollut päällä. Pitäisi olla nainen sisäministerinä, ei ulkoministeri ³⁾ voi vaikuttaa valtion sisäisiin asioihin."*

Arafo: *"Mielestäni väkivallan uhka on vähentynyt Mogadishussa uuden hallituksen tultua valtaan. Laki ja järjestys on hiljalleen palaamassa ja monelle naiselle on annettu mahdollisuus osallistua nykyiseen hallitukseen. Myös monet poliisin ja miliisin kadetit on lähetetty ulkomaille saamaan koulutusta."*

³⁾ Fawzia Yusuf Haji Adan valittiin syyskuussa 2012 Somalian ensimmäiseksi naisulkoministeriksi

Al-Shabaab ei enää hallitse suurimpia kaupunkeja Etelä-Somaliassa, onko turvallisuustilanteessa havaittavissa eroa Mogadishussa? Entä muissa etelän kaupungeissa ja maaseudulla?

- Batulo:** *"Ei juurikaan. Mogadishussa on edelleen vaarallista, myös maaseudulla. Vaikka Al-Shabaab on vetäytynyt kaupungeista, on maa edelleen sekasorron vallassa eikä hallituksella ole resursseja ylläpitää vakautta. Puntinmaassa sekä Somalimaassa on turvallisempaa kuin etelässä, mutta myös pohjoisessa on oltava varuillaan."*
- Shukri:** *"Ehkä jos olet iso johtaja ja olet tapaamisessa, niin kyllä sulla on turvallinen olo. Tavalliset ihmiset yrittää elää normaalia elämää, koska he ovat siellä ja heillä ei ole mitään menetettävää. Media-alan ihmisiä kohtaan hyökätään, se ei ole turvallista. Somalimaassa on aika turvallista mun mielestä, siellä voi luottaa jos tulee joku ongelma, että sen pystyy selvittämään. Ihmiset voivat kritisoida siellä toisiansa ja on sananvapaus. Mutta myös siellä naisilla on mennyt huonosti, koska meillä on klaanijärjestelmä koko Somalian alueella. Naisia kohdellaan kuin lapsia koko Somalian alueella, se on surullista."*
- Arafo:** *"Nyt kun Al-Shabaab on vetäytynyt suurimmista kaupungeista, ne ovat turvallisempia ja myös monet kauppiat ovat palanneet takaisin. Mogadishussa voi nykyään jopa kävellä kaduilla keskiyöllä. Turvallisuustilanne on myös parantunut muissa Etelä-Somalian kaupungeissa ja niitä ympäröivällä maaseudulla."*

Onko Al-Shabaabin vetäytymisellä ollut mielestäsi vaikutusta naisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön?

- Batulo:** *"Ei oikeastaan, saattaa jopa olla, että se ovat lisääntyneet."*
- Shukri:** *"Ei ole vaikuttanut."*
- Arafo:** *"Al-Shabaabin vetäytyminen ei ole vaikuttanut naisten hyväksikäyttöön ja raiskauksiin."*

Mitä muutoksia uusi hallitus on tuonut mukanaan?

- Batulo:** *"Vielä isoja muutoksia ei ole tapahtunut. Hallitus on puhunut paljon, mutta käytännön tekoja olosuhteiden parantamiseksi on tehty hyvin vähän."*
- Shukri:** *"Al-Shabaab vetäytyi jonkun verran ja meidän järjestön tytöt voivat liikkua rannalla kuvaamassa. Syrjäisemmät alueet kuten Afgoye ovat vähän vaarallisempia. Mogadishustakin puolet on vaarallista aluetta, en ole pystynyt käymään siellä hoitamassa asioita. Olen pysynyt lähellä meidän koulua Mogadishussa, ihmiset ei halua herättää paljoa huomiota.*
- Ehkä jotain on parantunut, mutta pitää olla paljon rahaa jos haluaa jotain parantaa Mogadishussa ja Etelä-Somaliassa. Somalimaa on jonkin verran rauhallisempi, että ihminen voi olla oma itsensä ja ne ei puutu paljon jos et ole politiikassa mukana."*

Arafo: *"Monet asiat ovat normalisoituneet uuden hallituksen aloitettua. Monet kadut, jotka olivat ennen autioita ovat nyt auki liikenteelle ja monet, jotka hylkäsivät kotinsa kylissä ovat palanneet koteihinsa Al-Shabaabin lähdettyä."*

Onko uusi hallinto ottanut aikaisempaa enemmän naisten asemaa huomioon päätöksissään?

Batulo: *"Mielestäni ei. Alkuperäisistä kaavailuista poiketen hallituksessa ei ole naiskiintiötä, eikä hallitus ole erityisesti keskittynyt naisasioihin."*

Shukri: *"Ainakin ne nimitti naisen ulkoministeriksi, mutta se ei merkitse kovin paljoa. Varmasti hyvä nainen ja osaa asioita ajaa, mutta hän ajaa valtion asioita ei kansalaisten, koska se ei ole hänen toiminta-alueensa. En näe, että naisen valinnalla ulkoministeriksi on paljon merkitystä, olisi pitänyt olla nainen toisessa ministeriössä esim. sisä-, viestintä- tai oikeusministeriössä, niitä me tarvitaan."*

Arafo: *"Uusi hallitus on ottanut myös naiset huomioon päätöksenteossaan mm. ottamalla heitä mukaan parlamentin jäseniksi ja kabinetin ministereiksi. Naisilla on myös tärkeitä tehtäviä eri ministeriöissä."*

Ovatko naiset itse aikaisempaa enemmän esillä rauhantyössä Somaliassa? Miksi on mielestäsi tärkeää, että naiset osallistuvat rauhantyöhön?

Batulo: *"Ei oikeastaan, oman turvallisuuden takia naisten on vaikeaa osallistua aktiivisesti rauhantyöhön ja politiikkaan. On rohkeita naisia, jotka osallistuvat riskeistä huolimatta. Ulkomailla asuvan diasporan on helpompaa ja turvallisempaa osallistua rauhantyöhön."*

Shukri: *"Naiset ovat enemmän esillä, mutta sodan aikana naiset on hallinneet taloutta ja elättäneet perhettä. Naiset voivat olla sijoittajia, mutta eivät voi olla yrityksen hallituksessa. Isossa bisneksessä naiset eivät ole mukana, koska omasta mielestään he eivät osaa matematiikkaa. Naiset hallitsevat tavallista elämää, elättävät koko perheen. Paljon naisia on myös kansalaisjärjestöissä mukana, vaikka miehet vastustavat kansalaisjärjestöjä ja sanovat, että se on korruptiota. He eivät halua, että naiset osallistuvat, koska he pelkäävät menettävänsä valtaa, koska naiset oppivat paljon sen kautta."*

Arafo: *"Monet naiset ovat osallisena konfliktin ratkaisemisessa ja rauhantyössä, ja uuden ulkoministerin mukaan hallitus on tehnyt suunnitelmia ja sovintoesityksiä uusille syntyville itsehallintoalueille."*

Kuinka naiset voisivat itse enemmän osallistua rauhanprosessiin Somaliassa ja mitä uusia osallistumiskeinoja naisilla voisi olla?

Batulo: *"Lisäämällä naisten koulutusta omista oikeuksistaan sekä turvallisuustilannetta parantamalla. Tällä hetkellä naisten on vaarallista osallistua poliittiseen toimintaan ja nykyiset normit haastavaan toimintaa."*

Shukri: *"Somalimaassa naiset pystyvät vähän vaikuttamaan, mutta viime vaalit olivat tosi huono naisten kannalta. Joka tapauksessa siellä on parempi, koska naiset ajattelevat, sivistyvät vähän ja kerääntyvät yhteen. Hargeisassa on paljon vahvoja naisia, jotka on vaikutusvaltaisia kansalaisjärjestömaailmassa."*

Poliittisesti kun klaanit lähtevät meiltä pois tulee oikea demokratia. Nyt on vielä naisten vaarallista olla mukana politiikassa. Somalimaassa ollaan paljon edellä. Naiset ovat vaaleissa mukana, kuvia nähdään kaduilla, he ovat teattereissa ja kaikkea tällaista. Etelässä ei vielä ole semmoista. Pitäisi kritisoida omaa hallitusta ja sanoa kun ne tekee virheitä eikä olla vain tunteellinen. Ei vaan itketä, että voi voi kansa kuolee. Eihän niin tapahdu muutosta, pitää näytää että sä ajattelet."

Arafo: *"Naiset voivat osallistua aktiivisemmin antamalla oman suullisen tukensa prosessille. He voivat myös antaa rahallista tukea sekä osallistua erilaiseen toimintaan, jos se on tarpeellista."*

Kuinka naisten asemaa voitaisiin teidän mielestänne parhaiten edistää Somaliassa?

Batulo: *"Lisäämällä naisten mahdollisuutta koulutukseen sekä turvallisuustilannetta parantamalla."*

Shukri: *"Valitsemalla enemmän naisia ministeriöihin, jotka päättävät Somalian asioista ja klaanijärjestelmää muuttamalla."*

Arafo: *"Mielestäni parasta olisi jos kaikkien ihmisoikeuksia parannettaisiin. Naisten ja tyttöjen oikeuksia tulisi kunnioittaa ja heitä tulisi suojella kaikelta vahingolliselta. Tyttöille ja naisille tulisi antaa mahdollisuus opiskeluun, yksityisyyteen ja heidän tulisi pystyä päättämään omasta elämästään."*

Mikä on mielestäsi suurin uhka tämänhetkiselle positiiviselle kehityskululle?

Batulo: *"Hallituksen korruptio on uhka, jos he esimerkiksi käyttävät rahoja vain oman aseman edistämiseen oikeiden muutosten sijaan. Heidän täytyy lunastaa antamiensa lupauksia eikä vain pitää kokouksia ja tehdä pöytäkirjoja. Toinen uhka on heikko turvallisuustilanne, jos sekasorto kasvaa."*

Shukri: *"Al-Shabaab voimistuu jos valtio ei linjaa omaa politiikkaa ja kansainväliset järjestöt voivat pettyä valtion toimintaan. Toivottavasti he eivät vain nauti isoista autoista. Oikeudenkäynnit ovat kaikkein pahimpi ja vankilat on täynnä syyttömiä ihmisiä."*

Arafo: *"Suurin uhka tämän hetkisellemme positiiviselle kehitykselle on riita aluehallintojen ja presidentti Hassanin hallituksen välillä. Riita koskee vastikään Al-Shabaabin vallasta vapautuneiden Etelä-Somalian alueiden hallintoa."*

Kuinka somalidiaspora on ollut mukana Somalian rauhantyössä?

Batulo: *"Olemalla mukana kehitysyhteistyössä kuten esimerkiksi Suomessa African Care. Myös osallistamalla aktiivisesti poliittiseen keskusteluun, koska diasporassa oleville on turvallisempaa osallistua politiikkaan kuin Somaliassa asuvilla."*

Shukri: *"Kansalaisjärjestöt tekevät jotain ruohonjuuritasolla Suomessa, se on hyvä asia. On ollut ongelmia miten hoidetaan talousasioita, mutta mun mielestä somalijärjestöt ovat hoitaneet asiansa ihan hyvin. Suomessa yksi ihminen pääsi myös presidentin turvallisuusryhmään."*

Suomessa ja Englannissa diaspora on hyvin hajanaista, koska se perustuu klaaneihin. Ollaan menossa aivan eri suuntaan, on hirveän vaikeaa vaikuttaa yhdessä, koska ei ole yhtenäistä näkemystä. Somalimaassa näkyy paljon hyvää työtä. Somalimaassa Suomen somalialaiset on onnistuneet, koska meillä on puoluejohtaja ja parlamentin puhemies. Suomalaiset somalialaiset eivät ole onnistuneet saamaan vaikutusvaltaa Etelä-Somalimaassa. Se on vaikeaa, pitää olla vahvoja ja rohkeita ihmisiä, kuten Somalimaassa."

Arafo: *"Somalidiasporan naiset ovat aktiivisesti mukana maan jälleenrakennustyössä. Jotkut ovat mukana antamalla rahaa ja toiset osallistuvat itse mukaan toimintaan."*

Kuinka länsimaat voisivat mielestäsi tehokkaammin osallistua Somalian rauhanprosessiin?

Batulo: *"Tukemalla enemmän ruohonjuuritason toimintaa ja jakamalla enemmän rahaa myös järjestöille, eikä ainoastaan hallitukselle."*

Shukri: *"Poliisia ja sisäministeriötä tarvitaan. Suomessa voi luottaa poliisiin, ja ne voisi tehdä yhteistyötä somalialaisten poliisien kanssa. Suomalaiset voisivat olla mukana kouluttamassa oikeudenkäynneissä ja kritisoida heidän toimintaansa. Ei apua ainoastaan terveydenhuollon puolella vaan myös lakiasioissa, tarvitaan nuoria somalialaisia lakimiehiä. Minä ajattelin että minun tytär tai poika voisi olla lakimies ja sitten palataan takaisin Somaliaan."*

Arafo: *"Länsimaat osallistuvat avoimesti Somalian jälleenrakennukseen kehitysyhteistyön kautta, tarjoten sekä teknistä että rahallista apua. Lontoon kokouksessa, johon osallistui delegaatioita yli viidestäkymmenestä maasta nähtiin, että länsimaat tekevät töitä Somalian sosiaalisen, poliittisen sekä taloudellisen tilanteen parantamiseksi."*

